

İçeriden Mektup

Zeki

Zeki Bayhan

ÖZET

Zeki Bayhan'ın hapishaneden mektubu.

ANAHTAR KELİMELEER

Siyasi tutuklular, tecrit, hücre hapsi, mektup, gündelik hayat, Türkiye

New articles in this journal are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 United States License.

This journal is published by [Pitt Open Library Publishing](https://pittopenlibrarypublishing.org/).

İÇERİDEN MEKTUP: ZEKI

Merhaba,

Herkese sevgi ve saygılarımı sunuyor, ülkeyi koca bir hapishaneye dönüştüren baskıcı siyasal rejim koşullarında tecrit gibi gözlerden uzak bir toplumsal sorunu dert edinen duyarlılığınızı selamlıyorum. Biliyorum siz de özgür değilsiniz ve korkarım ki böylesi duyarlılıklarınız devam ederse sizin de tecritiniz koyulaşabilir. Değil mi ki, bugün iktidar yanlısı olmayan herkes her an hapishaneyle tanışabilir. Birkaç yıl önce tutuklanan genç bir arkadaş onlarca arkadaşın birlikte attığı sloganlardan sonra “ oh be burada daha özgürüm, dışarıda bu sloganları atsam tutuklanırdım” deyiverdi.

Tecrit kavramı dışarıdaki insanın algısında nasıl çağrışımlar yaratıyor merak ediyorum. Tecrit konusunda bir şeyler yazmam istendiğinde aklıma ilk gelen şey ne söylenebilir ki oldu.. Söylenecek bir şey olmadığı için değil, bilakis o kadar çok şey ve yıkıcı sonucu var ki hangisini nasıl anlatmalı bilemiyor insan. Ve elbette söylenecek şeylerin ne kadar anlaşılacağı kuşkusuz aklımdan çıkmıyor insanın. Çünkü tecrit uygulamaları derinliğine düşünüldüğünde o kadar insanlık dışı ki, normal insan algısının, deneyiminin dışında kalıyor. O nedenle anlaşılması hiç kolay değil.

Bundandır ki, kendimi sizlere uzak bir pencereden sesleniyor gibi hissediyorum şimdi. Tecrit penceresiz olmaktır gerçekte. Tecritte bütün pencereler içeriye bakar. İnsanın içine..Bu bir tür kendi kendini tahribe zorlanmasıdır. İnsanın baktığı her yerde sadece kendisini görmeye, kendisini duymaya, kendisini hissetmeye zorlanması korkunç bir işkencedir. İnsan bir girdaba kapılmışçasına döne döne dibe çekiliyor, un ufak olup kendi üzerine çöküyor gibi hissediyor. Evet tecritin dışarıya bakan penceresi yoktur fakat direnen insan tecrit duvarlarında küçük delikler yaratmasının yollarını bulur. Bilirsiniz insan yüzünü küçük bir deliğe dayayıp baktığında o delik büyür pencereye dönüşür. İşte ben de size içeriyi, tecritin içini görebileceğiniz birkaç pencere açmaya çalışacağım. Biliyorum dışarının aydınlığından içerinin karanlığını görmek zordur ama gözünüzü pencerelere iyice yaklaşıtırsanız belki bir parça.. Gelelim pencerelere...

Pencere 1.

Tecrit insanın dört duvar arasına alınıp fiziksel olarak yalıtılmasıdır. Genelde de bu çerçevede analiz edilir, eleştirilir vb. Oysa bu tecritin olgusal yanındır sadece. Mekan- mimari tecritin uygulama alanıdır kendisi değil.

Tecrit gerçekte insanın dört duvar arasına alınmasıyla sınırlı bir uygulama değildir. Tecritte amaç insan zihninin bedenine hapsedilmesidir. Yıkıcı olan budur. Fiziksel yalıtma, hapishane rejiminin kontrol, takip teknolojileri ve uygulamalar silsilesinin amacı da budur. Tecritte tutsağın bütün dikkati, duyarlılığı, kaygıları, korkuları, kendisine, kendi bedenine yönlendirilir. Tutsak bu tuzağa düştüğü anda kendi kendisini oymaya başlar, tüketir. Tecrit kişiyi kişinin kendi eliyle yıkıma sürüklemek siyasetidir. Fiziksel, ideolojik-politik, ruhsal ama illa ki yıkım....

Pencere 2.

En koyusundan görece grimsi hallerine kadar tecritin amacı ayındır; insanı psikolojik, duygusal, düşünsel manada çökertmek.

Tecrit koşullarında tek başına veya bir iki farklı kişiyle kalmak elbette fark eder. İnsanın kendi sesinden başka bir ses duyması rahatlatıcıdır fakat zamana yayılmış tecrit koşullarında birlikte kalınan kişiler de birbirleri için canlılığını, farklılığını adım adım kaybeder. Birkaç metrekairelik bir alanda sürekli iç içelik zamanla birlikte kalan insanların birbirlerinin her davranışını, refleksini ezberlemesine yol açar. Ve birlikte kalanlar birbirleri için farklılıklarını yitirdikleri oranda tecrit sisteminin birer parçasına dönüşürler. Tek kişilik tecrit üç kişilik tecrite dönüşür. Ve bazen üç kişilik tecrit daha da zorlu haller alabilir, alır.

Pencere 3.

Tecrit insanın insanla da insansızlıkla da cezalandırıldığı bir yıkım sistematığıdır. Tek kişilik tecrit insanı insansızlıkla cezalandırır. Farklı bir ses duymayı özlemle ararsınız. Diğer taraftan üçlü beşli tecritte de insanın cezalandırılırsınız. Yıllarca ama yıllarca yalnız kalabileceğiniz, kendinize ait tek bir ana sahip olamamanın ne kadar korkunç bir eziyet olduğunu anlayabilir misiniz bilmiyorum.

Kafanız bozulunca çekip gidemiyor, yanınızdakilere bunalinca bir odaya çekilip kapıyı kapatamıyor, baş ağrıları ile kıvrılırken sessiz bir köşe bulup dinlenemiyor olma gibi hallerden bahsediyorum.

Pencere 4.

Tecritte yaşam sonsuz bir tekrara dayanır. Her gün bir diğer günün aynısıdır. On yıl, yirmi yıl, otuz yıl boyunca hep aynı günü yaşadığınızı düşünün. Kendinizi zamana asılı kalmış gibi hissedersiniz; zaman algınızın silindiğini duyumsarsınız.

Küçük bir sosyal deney; bir yıl askerlik veya üniversite okumuş birine askerlik veya okul anılarını sorun size uzun uzun anlatımlarda bulunacaktır. Bir de yirmi otuz yıl hapis yatmış birine sorun.. O daha çok susacaktır. Çünkü 20 30 yıl aynı günü yaşayacaktır.

Pencere 5.

Sonsuz tekrara dayalı tecrit yaşamı zamanla düşünce ediminin yerini alışkanlığa bırakmasına yol açar. Hep aynı günü yaşamak insanların yapıp etmelerini yeniden yeniden düşünmelerini gereksiz kılar. Alışkanlık da düşünülmüşluktan gelir. Ama zihin bir kez düşünülmüş ve neyin nasıl olacağını kodlamıştır. Sonrası sınırsız tekrardır.

Tecritte alışkanlıklar yaşamı o düzeyde mekanikleştirir ki çoğu kez hiç düşünmeden yapar insan. Bazen “acaba bunu yaptım mı?” diye bir soru takılır aklı. Döner bakarsınız, yapmışsınızdır. Düşünmeden..

Hapishanedeki insan çok düşünür gibidir. Oysa bu gerçek manada analitik bir düşünme değildir, çoğunlukla. Biraz melankoliye bulanmış, bölük-pörçük kırıntılar arasında gidip-gelmeler dalıp çıkmalardır. Tecrit insan zihnini bedenine hapseder demiştik. Zihnin hapsedildiği ağ da alışkanlıklardır.

Pencere 6.

Tecriti tek tek uygulamalar üzerinden düşünmek yanıltıcıdır. Tecrit bir sistemdir, uygulamalar bütünüdür. Tek tek uygulamalar da bu bağlam içinde anlamını bulur. Dolayısıyla uygulamalara dair tutsak algısı dışarıdan bakan insanların algısıyla aynı olmayabilir. Çoğunlukla da olmaz. Sözgelimi; her gün, günde iki kez sayım alınır. Tutuklular sayılır. Devlete sorarsanız “güvenlik nedeniyle saymak zorundayım” der. Dışarıdaki insana sorsanız “bu anlaşılırdır, zararı yok” der.

Tutsak algısından ise sayım ona bir demirbaş olduğunun günde iki kez hatırlatılması, *hiçlik bilincinin* canlı tutulması uygulamasıdır.

Şimdi düşünelim; dışarıdaki insanın bu uygulama konusundaki algısı devlete mi yakın tecrit edilene mi; 24 saat her türlü teknolojik araçla gözlem ve takip altında tutulan tutsakların hücrede olup olmadığının tespiti için ayrıca fiziki sayım alınmasının ne kadar güvenlikle ilgili olduğunu ayrıca dikkatinize sunuyorum.

Pencere 7.

Tecrit gardiyanların da psikolojisini bozar. İnsanlık dışı uygulamaların yürütücülerinin normal kalması düşünülemez. İnsanlar adım adım gardiyanlaşırlar.

Sistem de bunu bilir. Bundandır ki, dışarıdan gelen avukatlarla, ailelerle muhatap olan gardiyanlar ile içeride tutsaklarla muhatap olan gardiyanlar genelde farklıdırlar. Hapishanenin bir içeriye bir dışarıya bakan yüzü vardır.

Bu pencereler aydınlık taşıyan pencereler değil, dışarıya karanlık taşıyan pencereler. O nedenle bu kadarı da bunaltmış olabilir. Oysa daha yeni başlamıştım ama burada bırakıyorum.

Madalyonun diğer yüzüne dair bir iki şey belirterek bitirmek istiyorum. Evet tecrit koyu karanlıktır. İnsanı sayısız ağla kuşatır. Sonsuz bir hiçlik bilinci yavaş yavaş zihni, duyguyu kuşatır vb..

Ama tüm bunlara rağmen direnmek mümkündür. Tecrite karşı direnmek zordur, karanlığın içindeki ışığı yakalayıp büyütmeniz gerekir. Politik tutsaklar bunu başarırlar. Direniş çok yönlüdür. 10 yıl 20 yıl tecrit edilmiş bir tutsağın güncel politik bir yayımlanabilir bir makale yazması mesela, tecrite karşı büyük bir şeydir. Yazının entelektüel içeriği elbette önemlidir ama bundan daha önemli ve değerli olan yıllarca tecrit edilmiş olmasına rağmen halkın mücadelesinin gündeminden kopmamış olması ve güncel politikaya dair söz kurabiliyor olmasıdır. Bu tecritin insan iradesiyle aşılabileceğini gösteren bir direniş örneğidir.

Politik tutsaklar hapiste de tecritte de olsa mücadele eden politik öznelerdir. Hapislik veya tecrit koşulları dolayısıyla mücadele eden politik özne konumundan mağdur insan konumuna geçiş politik tutsak için yıkımın başladığı noktadır. Bu bir tuzaktır. Kurgulanmıştır. Ne yazık ki bu tuzağa düşenlerimiz oluyor. Politik tutsaklar politik kimlik ve mücadelelerinden yalıtıldığında geriye mağdur insan kalır. Tecrit rejiminin amacı da budur.

Hapishane, tecrit rejiminin değişimi politik sistemin değişimiyle mümkündür. Bu uzun bir mücadele dolayısıyla zaman gerektirir. Bu, tecrit hemen kalkmayacak demektir. O halde hapishanedeki politik tutsakların yaşamlarına direnişlerine küçük de olsa dokunuşlar, katkılar düşünülebilir. Unutulmamalıdır ki; tecritteki insan en çok insana ihtiyaç duyar ve mesele maddi destek değildir. Küçük bir iki örnek veya öneri..

Hapishanede tecriti en koyu haliyle yaşayanlar ağırlaştırılmış müebbet cezası verilen politik tutsaklardır. Bulunduğum cezaevinde 9 kişi, bulunduğumuz kampüsteki 3 cezaevinde toplam 20 civarıdır sayıları. Yurtsever, devrimci, demokrat avukatlardan her biri bu arkadaşlardan birinin vekaletini alsın ve sadece 3 ayda 1 saatlik bir görüşme yapsa bile bu arkadaşlara bir nefes aldırabilirler.

Yine avukat olmayıp görüşemeyen duyarlı insanlardan her biri bu arkadaşlardan biriyle mektup arkadaşı olsa, birkaç ayda bir iki kitap yollayabilse bu arkadaşlara nefes olur.

Böyle dokunuşlar çok mu zor? Takdir sizlerin. Ben önerdim. Tecriti en koyu yerinden tutup, oradan başlamaklı mücadeleye.

Orayı Unutmayalım!

Tecrit soğuk olabilir ama direniş ruhu sıcaktır. Direnenlerin sıcaklığıyla, hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum...

Zeki Bayhan

Cezaevi